

Loomingu Raamatukogu
Eesti Kirjanike Liidu ajakiri
LXVII aastakäik
2023 /27-28

DOMINIQUE FORTIER

Paberlinnad

Prantsuse keelest tõlkinud Laura Christine Arba

Tõlge on valminud Eesti Kirjanike Liidu tõlkijate sektsiooni noorte tõlkijate koolitusprogrammi raames.

Tõlgitud väljaandest:

Dominique Fortier
Les villes de papier
Altoú CODA, 2020

Toimetanud Merike Riives ja Triinu Tamm
Korrektuuri lugenud Katrin Kern
Kujundanud Maris Kaskmann

© Dominique Fortier ja Éditions Alto, 2018. Kirjastamise loa on andnud Éditions Alto koostöös volitatud agentuuriga Books And More #BAM, Pariis, Prantsusmaa.

Kõik õigused kaitstud

© Tõlge ja saatesõna. Laura Christine Arba ja Loomingu Raamatukogu, 2023

© Kaanefoto. Carl Lessard

Kolleegium

Toomas Haug, Tiit Hennoste, Maarja Kangro, Lauri Kitsnik, Hasso Krull,
Maria-Kristiina Lotman, Ilona Martson, Mati Sirkel, Elle-Mari Talivee,
Marek Tamm, Jaak Tomberg, Udo Uibo

Toimetus

Harju 1, 10146 Tallinn
Tel: 627 6425
E-post: LR@loominguraamatukogu.ee

Trükkinud Tallinna Raamatutrükikoda

ISSN 1406-0515

ISBN 978-9916-713-55-6 (trükis)

ISBN 978-9916-713-56-3 (epub)

Fredile ja Zoéle – kes on minu kodu

*To make a prairie it takes a clover and one bee,
One clover, and a bee,
And revery.
The revery alone will do,
If bees are few.¹*

Emily Dickinson

¹ Et sünniks nurm, on vaja ristikut ja mesilast, / üht ristikheinatutti, üht mesilast, / ja unelust. / Unelusest üksi piisab ka, / kui mesilinde vajaka. – *Siin ja edaspidi tõlkija märkused.*

EMILY

Emily on valgete puumajade linn keset ristiku- ja kaerapõlde. Neljakandilistel majadel on viilkatused, sinised aknaluugid, mis õhtu lähenedes suletakse, ja korstnad, millest vupsab vahel alla mõni lind ja lendab siis meeletult, tiivad tahma täis, läbi kõigi tubade. Selle asemel et lindu minema ajada, võtab pererahvas ta oma seltsi, et tema laulu õppida.

Linnas on kümme korda rohkem aedu kui kirikuid, kus ei käi ainsatki hingelist. Nende vaiksuses kasvavad kellukad ja seemed. Elanikud suhtlevad märkide abil, kuid et igaüks kasutab omaenda leiutisi, ei mõista nad üldse, mida teine öelda tahab, ja eelistavad enamasti üksteist vältida.

Talvel on Emily kaetud lumevaibaga ja nutikad tihased tulevad sellele oma peenikeste jalgadega valgeid luuletusi kirjutama.

AMHERST

Massachusettsis asuv Amherst on linn – tegelikult küla –, mis paikneb väljaspool aega ja ruumi.

1830. aastal, kui Emily sündis, oli seal 2631 elanikku. Chicagot polnud siis veel olemaski. 1890. aastal, neli aastat pärast Emily surma, elas Chicagos 1 099 850 inimest, samas kui Amherstis oli vähem kui 5000 hinge – miinus üks.

See haritud inimeste linn on põlvest põlve olnud koduks silmapaistvatele Dickinsonidele. Linn sai nime Jeffery Amhersti, esimese sellenimelise paruni auks, sama mehe auks, kes soovitas indiaanlastega sõdade ajal annetada „metslastele“ rüugehaigete tekid, et sellele jälestusväärsele tõule võimalikult kiiresti lõpp teha.

Linnale võinuks parema nime valida.

Tänapäeval, mil meid ründab lõpmatu piltide voog, on hämmastav tõdeda, et naisest, kes oli üks suurimaid luuletajaid oma maal, on vaid üksainus foto, millel ta on kuueteistkümneaastane. Sel kuulsal portreel näeb ta välja kahvatu ja kõhn, pika kaela ümber tume sametpael, teineteisest eemal asetsevatest mustadest silmadest võib aimata vaikset tähelepanu ja huultel naeratuse varju. Ta juuksed on keskelt lahku kammitud ning taha sätitud. Tal on seljas heleda kraega lihtne voldiline kleit, mis on vöökohalt kroogitud, ning vasakus käes hoiab ta midagi, mis paistab olevat väike lillekimp. Tema kõrval laual on raamat, mille pealkirja pole võimalik välja lugeda. Muid fotosid, millel võiks teda näha noorema või vanemana, kusagil mujal või püsti seismas, ei ole – need on kas kadunud või hävitatud. Tal pole ega saa kunagi olema jalgu.

Igavesest ajast igavesti on ta üksnes see nägu. Või pigem see mask.

Emily Dickinson on valge ekraan, puhas leht. Kui ta oleks elu lõpul otsustanud panna selga sinise kleidi, poleks meil tema kohta midagi öelda.